

TÄNUÜTLEMINE EVALD SAAGILE. PÜHENDATUD SUURE TAMME ARVUKATELE TÕRUDELE

Kaupo Padar

Evald Saagiga kohtumised, tema juures külas olemine oli kui kirikutornist või kõrge puu otsast ilma ja ümbruse vaatamine. Seal tiksub aeg omamoodi, seal on kergem olla, seal tulevad head mõtted. Seal näeme ja mõistame me palju enam kui all, maapinnal olles. Sealviibitud tunnid, rahutunnid, liidetakse viimaks me eluajale – armuajale. Kõrgus ei ole ainult füüsiline mõõde. Küsigem enestelt, kui palju me pelgame kõrgust, kõrgel olemist, või kui palju meid kõrgusehirm õigupoolest halvab? Suuremaga kohtumine tekitab meis esmalt ebamugavustunde, turvalisse, harjumuspärasesse tagasitahtmise. Kimbatuse eneses. Ja eemal olles taas kutsub-tõmbab see meid, paradoksaalselt, võimsalt enese poole.

Tänapäeval on inimesed palju üksi. Üksi nii teistega koos kui ka omaette. Me vaatame, mida näidatakse TV-s, mida kirjutatakse lehtedes jne. Inimesed ei tunne endid. Milleks oleme võimelised, mida tähendame teistele? Millist vilja Jumal nende külvatul laseb kasvada? Teised, kes meist hoolivad, näevad meid selgemalt. Me väldime kokkusaamisi enesega. Aga need kokkusaamised toimuvad siiski. Tihti teiste, suuremate ehk “vanemate” kaasabil. “Kus kaks või kolm on koos minu nimel, seal olen mina nende seas,” ütleb Jeesus. Ehk ei ole tegemist mitte miinimumiga, nagu

arvatakse, vaid just maksimumiga. Küllap nii ongi. Kõige tähelepandavamad, tõeliselt äratavad hetked ongi koos väheste sõpradega, õpetajaga. Nendega, keda usaldame ja keda võtame tõsiselt.

Kreeka keeles on nii õpetus kui kasvatus sama sõna – paideia. Pigem ongi just kasvamine meie juures peamine, meie osa siin ilmas, valmisolek lõikuseks, uueks alguseks. Vilja, ka vaimuvilja valmimiseks on vaja aega. Ja aeg ei ole siis üldse mõõdetav. Ikaldusajal tulevad mõõt ja kaal. Meie aeg on Jumala pihkudel.

Me elame pidevas jumalaunustuses. Ei märka neid teetähiseid, mis osutavad, kutsuvad armastusele. Arvame teadvat ise õiget teed. Hea, kui sind tasasel moel ikka manitsetakse, märgatakse.

Niisugused mõtted tikkusid pähe, kui kuulasin jälle kord neid lõputuid Evald Saagiga kohtumiste lindistusi. Andestage mu suutmatust sõnastada sõnastamatu! Meie keel ei ütle olulisimat.

Kui Evald aastate eest loobus UI-s õpetamast, ütles ta: “Soov, et õppejõududel on mingisugused kindlaksmääratud kellaajad üliõpilaste tarvis, on segadussejäv. Terve minu elu on vastuvõtuaeg. Inimene peab ise olema kohtumiseks valmis” – See iseloomustab teda hästi. Millal iganes ma talle ei helistanud sooviga teda vaatama minna, ütles ta alati: tule! (lõunaees-tilikult viimast häälikut tugevdavalt). Mitte kordagi ei kuulnud ma teda lausumas, et jätkame järgmine kord või tänaseks lõpetame. Ei kunagi. Ühel korral me Marko Tiitusega otsustasime seda esile kutsuda. Olime talle külla jõudnud talvehommiku hämaruses

ning õhtul hilja, juba uue päeva algul, kui me ei jõudnud enam pakutavat vastu võtta, libisesid ikkagi meie suust sõnad: “Päev on loojunud ja öö kätte jõudnud, on aeg lahkuda.” Ja kuipalju kordi ütles tema hoopis: “Jääge veel!” Veel öelda, mis öeldamatu, veel näidata, mis nähtamatu.

Evald oli hea nekroloogide kirjutaja. Nendes tähendas ta meie silmadele läinu taas meiega, meie maailmaga. Me teame, et hukkamõist annab hinnanguid. Evald ei teinud seda kunagi. Nekroloogis temale ütleb Ove Sander täpselt: “Ehk oli Evaldi peamine saladus see, et tal polnud piire. Tema jaoks olid kõik seesolijad.” See on tõesti vägi, mis paneb maaslamajad tõusma, mis trööstib elustavalt. Ning Evald on öelnud, et see on see miski meie pihus viimise jõe paadimehe tarvis, mida elu ei ole suutnud meilt välja petta. Ja mälestus õigest on õnnistus meie eludele. Või ilmutusraamatu sõnadega: “Ma tean su tegusid. Ennäe, ma avan su ees ukse, mida ükski ei suuda lukustada” (Ilm 3:8). Evald Saag oli selline uks. Tema vägi ulatub heledana meie maailmadesse, teeb meid tänulikuks. Ma ei tea, ei tahagi teada, mis Evaldi jutus oli õige (tõde) ja mis mitte. See ei ole üldse oluline. Vanas Testamendis on mitmeid lugusid korratud uuesti teises versioonis, erinevate faktidega. Neil kõigil on oma sõnum. Erinevused ütlevadki: meil on lootust. Evaldi piiblikaanele olid kleebitud naljakad märgid. Olen tähele pannud, et ka mitmetel mu sõpradel on piiblikaanel kleebised. Nagu mul endalgi.

Võtkem ka selsamal adventiajal veel eneste sisse see Evaldi palve, nagu ta seda viie aasta eest Suurel Reedel ühe koosistumise viimasel tunnil ütles:

Armas Jeesus! Sa oled jaganud püha söömaaja oma üliõpilase Markuse majas. Sa oled tulnud ja läinud Jeruusalemma väravatest mitu korda. Me usume, et Sinu viibimine Jeruusalemmas on seegi kord pikem olnud, et see niinimetatud palmipuudepüha ei olnud alles hiljuti, et see sissesõit võis toimuda hoopis varem. Tee meile see selgeks, kui Sa arvad, et seda ristirahval vaja teada on. Ja kui Sa arvad, et me ilma paremini toime tuleme, siis ära ütle seda. Muidu me hakkame targutama, Sinu maapealset elu kõigiti uurima, tahame teada, mida Sa mõtlesid, kas Sa ka arenesid. Issand Jeesus, meie Jumal, anna meile see andeks! Ole meiega, kui keegi meid iiales kiusab. Kui keegi iiales paneb oma käe vahele, et ühte või teist hoida löögi eest, siis oled see Sina. Me usume seda. See on meile nii meeldiv uskuda, kanna meid. Hoiu ühendus taevase ajaarvamise ja meie vahel. Ära lase meid möbleerida taevast. Jäta meile see soomeugrilaste usk, et Jumal elab seal, kus on kalade maja, kus kalad elavad. Kus nad söömas ja magamas käivad ja omale laua katavad. Õpeta meile seda intelligentsi, mida Sa oled õpetanud mitte ainult haidele, vaid ka neile teistele suurtele kal-

adele, delfiinidele. Jää meiega! Tee nõnda, et ei tuleks õnnetust tulles ega minnes. Ole nendega, kes käivad vaatamas neid, kelle elurütm ja käimised on piiratud ja kes on kannatlikud. Jää meiega, õnnista meid! Aamen. Jumalale üksi olgu tänu selliste inimeste eest.

Mõned Evaldi viimase aasta mõtted:

No kas see on siis tark tegu Ameerikas käia, kui Jumal on siin kodus?!

Kunstiülikool ei saa olla Patareis, inimeste surmavaev on seal sees.

Naised on püksid välja mõelnud, aga mitte mehed. Mehed käisid ikka seelikuga. Naine on natuke liiga õrn seeliku jaoks. No siin põhjamaal eriti!

Emalikkus on ümar, mitte sirge. Õppige ikka emadelt! Linnul ei ole kolme tiiba vaja. Kaks tiiba on küllalt. Need kaks tiiba oleks vaja – ema ja isa.

Selles maailmas on ilusaid asju palju. Ja kurbi asju. Kui Taevaisa kavatses meie elupiirkonna anda veel sõdade tallermaaks, siis parimad meie seast jäävad enne seda sündmust töötuks, satuvad valitsusega konflikti, et siis uues olukorras oleks meil jälle puhtaid mehi ja naisi, kes algaks uuesti. Minul oli võimalus uuesti alata.

Tulgu mis üllatus tahes, ära sina karda, et sa kuskil hätta jääd!

Ma hoian teile kahte pöialt.

Artikkel on ilmunud Kaarli koguduse jõulukuu 2004. a ajakirjas “Sulane” nr 4/38